

ἘΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος

Συνδρομὴ ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδ. φρ. 20—Δι' συνδρομὰ ἄρχ. ἀπὸ 1 ταν. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια — Τριμῆ προχρ. φέλλων λ. 30.—Γραφ. τῆς Διευθύνσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

25 Ἀπριλίου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΑΚΟΥ ΡΙΚΑΡΔΟΥ

Ἡ ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΥΧΗΝ

Πρόλογος τοῦ Φραγκλίνου.

Ὁ Φραγκλίνος ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ, πῶς συνετάχθη τὸ παρὸν βιβλίάριον.

«Κατὰ τὸ 1732, λέγει, ἤρχισα νὰ δημοσιεύω τὸ Ἡμερολόγιόν μου, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥικάρδου Σώνδερς. Ἐξηκολούθησα τὴν δημοσίευσιν εικοσιπέντε περίπου ἔτη, καὶ τὸ κοινὸν τὸ ὄνομα σεν Ἡμερολόγιον τοῦ ἀνθρωπάκου Ῥικάρδου. Ἐπάσχιζα νὰ τὸ κάμω τερπνὸν καὶ ὠφέλιμον, καὶ διὰ τοῦτο τόσον πολὺ διεδόθη, ὥστε εἶχα ἐξ αὐτοῦ σημαντικὴν ὠφέλειαν, διότι ἐξωδεύοντο ἐπάνω κάτω δεκακισχίλια ἀντίτυπα κατ' ἔτος. Ἦλέπων δὲ ὅτι ἠγοράζετο καὶ ἀνεγινώσκετο εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπαρχίας, ἐθεώρησα αὐτὸ ὡς τὸ καταλληλότερον μέσον τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας εἰς τὸν λαόν, ὅστις σπανίως ἀγοράζει ἄλλα βιβλία. Ἐγέμισα λοιπὸν ὅλα τὰ μεταξὺ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἡμερολογίου μικρὰ διαστήματα μὲ παροιμίας καὶ γνωμικὰ, ἐκλέγων ὅσα ἐξ αὐτῶν ἐπαινοῦν τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν, διὰ τῶν ὁποίων, ὄχι μόνον ἀποκτᾶται ἡ περιουσία, ἀλλὰ καὶ γενικεύεται ἡ ἀρετὴ, διότι εἶναι δύσκολον εἰς ἄνθρωπον πεινῶντα νὰ ζῆ πάντοτε τιμίως, καὶ, καθὼς λέγει μία αὐτῶν τῶν παροιμιῶν «σάκκος εὐκαιρος ὀρθὸς δὲν στέκει.» Τὰς τοιαύτας παροιμίας, ὅπου περιέχεται ἀληθῶς ἡ σοφία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν αἰώνων, συναθροίσας εἰς ἓν, συντάξα συνεχῆ διατριβὴν, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ 1757, ἐν εἵδει προσλαλιᾶς γενομένης ὑπὸ σοφοῦ γέροντος πρὸς ἀνθρώπου παρρησιοκομήνου εἰς δημοσίῳν τινα πλειστηριασμὸν. Ἐνωθέντα τοιοῦτοτρόπως, τὰ μέχρι τοῦδε διεσπαρμένα δημῶδη αὐτὰ μαθήματα ἐπροξένησαν γενικωτέραν καὶ βαθυτέραν ἐντύπωσιν. Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Ἡμερολογίου μου, ἐπιδοκιμασθὲν πανταχοῦ, μετετυπώθη εἰς ἕλας τὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἀγγλοὶ τὸ ἐδημοσίευ-

σαν, ἐπὶ μεγάλου χάρτου, ἐν σχήματι προγράμματος, οἱ δὲ Γάλλοι μετέφρασαν αὐτὸ δίς.»¹

Α'

Ὅτι ἐπιζημιον πρᾶγμα ἡ ὀκνηρία, ὁ δὲ χρόνος πολυτιμον.

Φίλε ἀγαγῶστα,

Ἦκουσα νὰ λέγουν ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλήτερα εὐχαρίστησις διὰ συγγραφέα, παρὰ νὰ βλέπῃ ἢ ν' ἀκούῃ τοὺς ἄλλους ἀναφέροντας τὰ συγγράμματά του μὲ σέβας. Κρίνε λοιπὸν πόσον πολὺ μ' εὐχαρίστησε τὸ συμβεβηκὸς τὸ ὁποῖον τώρα θὰ σοῦ διηγηθῶ.

Ἐσταμάτησα πρὸ ὀλίγου καιροῦ τὸ ἔλογόν μου εἰς ἓνα δρόμον ὅπου ἐγίνετο δημοπρασία καὶ ἦσαν συναθροισμένοι ἄνθρωποι πολλοί. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἦτον ἀκόμη καιρὸς ν' ἀρχίσῃ ἡ δημοπρασία, ἐγίνοντο διάφοροι ὀμιλίας, καὶ ἔπασσε λόγος περὶ δυσκολιῶν τοῦ καιροῦ. Ἀπευθυνόμενος τότε πρὸς ἓνα καλὸν γέροντα, μὲ λευκὰς τρίχας καὶ σεμνοπρεπεῖ ἔνδυμασίαν, εἰς τῶν περιεστῶτων εἶπε:

— «Καὶ τοῦ λόγου σου, μπάρμπα Ἀβραάμ, τί ἰδέαν ἔχεις περὶ τοῦ σημερινοῦ καιροῦ; Οἱ βαθεῖς αὐτοὶ καὶ δυσβάστακτοι φόροι δὲν θὰ καταστρέψουν τὸν τόπον; Πῶς θὰ κάμωμεν νὰ τοὺς πληρώσωμεν; Τί μᾶς συμβουλεύεις; »

Ὁ μπάρμπα Ἀβραάμ ἐσυλλογίσθη ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἀπεκρίθη:

— «Ἄν θέλετε νὰ μάθετε τὴν γνώμην μου, σᾶς τὴν λέγω εἰς ὀλίγα λόγια: διότι εἰς τὸν φρόνιμον καὶ μία λέξις εἶναι ἀρκετὴ, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος.»

Ὅλοι τότε τὸν παρεκάλεσαν νὰ ἐξηγηθῇ, ἔκαμαν δόλογυρά του κύκλον καὶ αὐτὸς ἐξηκολούθησεν:

— «Οἱ φόροι, φίλοι μου, εἶναι ἀληθινὰ πολὺ βαρεῖς, καὶ μολοντοῦτο, ἂν μόνον εἶχαμεν νὰ πληρώσωμεν τοὺς φόρους τῆς κυβερνήσεως, τὸ πρᾶγμα ὅθ' ἦτον ὁπωσδήποτε ὑποφερτὸν διὰ μερικὸς ὅμως ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι καὶ πολλοὶ ἄλλοι φόροι, καὶ πολὺ βαρύτεροι. Φορολογούμεθα, φίλοι μου, τοῦλάχιστον διπλάσια διὰ τὴν ὀκνηρίαν μας, τριπλάσια διὰ τὴν ἀλαζονείαν μας, τετραπλάσια διὰ τὴν κουφόνοιαν μας, καὶ διὰ τοὺς φό-

1. Ἀπόσπασμα Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Φραγκλίνου.

ρους αυτούς ὁ εἰσπράκτωρ δὲν μᾶς παραχωρεῖ οὔτε ἐλάττωσιν οὔτε προθεσμίαν· καὶ ὥστόσον δὲν εἶναι ἀπελπισία, ἀν' θελήσωμεν ν' ἀκολουθήσωμεν μίαν καλὴν συμβουλὴν· «Βοήθει πρῶτος σὺ τὸν ἑαυτὸν σου, νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ ὁ Θεός,» λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος.

Ἄν μία κυβέρνησις ἐξήτει ἀπὸ τοὺς ὑπὸ κήρους τῆς τὸ δεκατημέριον τοῦ καιροῦ των διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς, ἀνυπόφορον ἠθέλαμεν εἰπεῖ τὴν κυβέρνησιν ἐκείνην ἢ ὀκνηρία ὅμως εἶναι πολὺ περισσότερον ἀπαιτητικὴ διὰ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν ἢ πρόξενος τῶν ἀσθενειῶν φυγοπονία συντομῶσει πολὺ περισσότερον τὴν ζωὴν. Ἡ φυγοπονία, καθὼς ἡ σκωρία, ἀφανίζει περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν. Τὸ κλειδίον γυαλίξει ἐνὸς δουλεύεται, λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος. Ἀγαπάτε τὴν ζωὴν; λέγει εἰς ἄλλο μέρος· μὴ χάνετε λοιπὸν τὸν καιρὸν, διότι ὁ καιρὸς εἶναι τὸ ὄφασμα μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι ὄφασμένη ἡ ζωὴ. Πόσον καιρὸν δὲν μᾶς ἀφαιρεῖ ὁ ὕπνος ἐπέκεινα τοῦ ἀναγκαίου! Λησμονοῦμεν ὅτι ἀλωποῦ κοιμωμένη ὄφριθας δὲν πιάττει, καὶ ὅτι ἔχομεν καιρὸν νὰ κοιμηθῶμεν εἰς τὸ μῆμα, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος.

Ἄν ὁ καιρὸς ᾖναι τὸ πολυτιμότερον τῶν ἀγαθῶν, ἢ ἀπώλεια τοῦ καιροῦ, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος, εἶναι ἡμεγαλητέρα τῶν ἀσωτειῶν. Ἄλλοῦ πάλιν λέγει· Ὁ χαμένος καιρὸς δὲν εὐρίσκειται πλέον· ὁ λέγων ὅτι ἔχει καιρὸν ἀρκετὸν, δὲν λέγει ἀλήθειαν· ὁ καιρὸς ποτὲ ἀρκετὸς δὲν εἶναι. Ἐργασία λοιπὸν καὶ ἐνέργεια, καὶ τότε τὰ ἔργα γίνονται μὲ ὀλιγώτερον κόπον. Ἡ φυγοπονία τὰ κάμνει ὅλα δύσκολα, καὶ ὅλα εὐκολα ἢ φιλοπονία. Ὁ ἐξυπνῶν ἀργὰ χασμουρεῖται ὀλίγη τὴν ἡμέραν, καὶ μόλις ἀρχίζει τὴν ἐργασίαν του περὶ τὸ ἐσπέρας. Ἡ ὀκνηρία τόσον ἀργὰ περιπατεῖ, ὥστε ἡ πτωχεία εἰς μίαν στιγμὴν τὴν φθάνει. Σπρώχνε τὰς ὑποθέσεις σου καὶ μὴν ἀφίρῃς νὰ σὲ σπρώξουν. Ἄν γλήγορα πλῆγιάζῃς καὶ γλήγορα σηκόνεσαι, ἔχεις ὑγείαν καὶ μάθησιν καὶ πλοῦτον, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ῥικάρδος.»

Ἔπεται συνέχεια.

Σ.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνήχεια· ἰδίαι σελ. 241.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις.

Πῶς ἀναπνέομεν;

Διατί ἀναπνέομεν;

Κάθε στιγμὴν ἀναπνέεις, χωρὶς νὰ τὸ συλλογίζεσαι, χωρὶς νὰ κοπιάζῃς, καὶ τὸ πρᾶγμα σοῦ φαίνεται εὐκολώτατον. Δὲν εἶνε ὅμως ἐπί-

σης εὐκολον καὶ νὰ ἐξηγηθῇ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον γίνεται μὲ τόσῃν εὐκολίαν καὶ ἀνεπαίσθητος.

Δι' αὐτὸ δὲ σὲ παρακαλῶ νὰ προσέξῃς πολὺ σήμερον, διότι θὰ μάθῃς πρᾶγματα πολὺ περιεργα, καὶ σπουδαιότερα ἴσως ἀπὸ ὅσα ἔμαθες μέχρι τοῦδε.

Διὰ νὰ γείνη δὲ ἡ μελέτη μας κάπως εὐκολωτέρα, ἄς διαιρέσωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς δύο. Ἄς ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις: Πῶς ἀναπνέομεν, καὶ κατόπιν: Διατί ἀναπνέομεν.

Πρέπει πρῶτον νὰ σοῦ παρατηρήσω, ὅτι ὁ ἀήρ εἶνε θαρὺς, πολὺ θαρύτερος παρ' ὅ,τι ὑποπτεύεις. Ὅτι ὁ ἀήρ αὐτὸς, ὅστις μᾶς περικυκλῶνει καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὐρισκόμεθα καὶ κινούμεθα, εἶνε κάτι τι, δύνασαι νὰ τὸ ἐνοήσῃς ὅταν φυσᾷ ἄνεμος, ὅστις δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ μετακίνησις τοῦ ἀέρος. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἀήρ εἶνε κάτι τι, πρέπει νὰ ἔχη καὶ βάρος, διότι ὅλα τὰ σώματα ἔχουν τὸ βάρος των.

Καὶ ὀλίγος μὲν ἀήρ δὲν σοῦ φαίνεται θαρὺς, καθὼς δὲν σοῦ φαίνεται θαρὺ καὶ ἐν μικρὸν φύλλον χαρτίου. Φαντάσου ὅμως ἓνα μέγαλον σωρὸν ἀπὸ φύλλα χαρτίου, καὶ θὰ πεισθῇς ὅτι τὸ φύλλον ἐκεῖνο τοῦ χάρτου ἔχει τὸ βάρος του. Τοιοῦτοτρόπως, ὅταν φαντασθῇς ὅτι ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν ἔχομεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας ὑψηλοτάτην στήλην ἀέρος, ἣτις ἔχει ὕψος δώδεκα περίπου χιλιάδων μέτρων, θὰ παραδεχθῇς ὅτι ἡ στήλη αὐτὴ τοῦ ἀέρος πρέπει νὰ ἔχη τὸ βάρος τῆς. Τὸ πρᾶγμα εἶνε θετικόν, διότι τὴν στήλην αὐτὴν, βλέπεις, τὴν ἐξύγισαν, καὶ εἰμπαρῶ νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀν θέλῃς, τὸ βάρος τῆς.

Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι πρέπει νὰ ὀρίσωμεν ἐκ προοιμίου τὸ πάχος τῆς στήλης, δηλαδὴ τὴν ἔκτασιν τῆς βάσεώς τῆς. Ἄν ὑποθέσωμεν π. χ. ὅτι ἡ στήλη αὐτὴ ἔχει βάσιν τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἔχω τώρα ἐμπρός μου, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει πλάτος 11 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ μῆκος 17 ἑκατοστῶν, τοῦτέστιν ἔκτασιν 187 τετραγωνικῶν ὑφεκατομέτρων, — καθὼς λέγουν οἱ μηχανικοὶ μας, — ἡ στήλη τοῦ ἀέρος ἢ ὁποία θαρῦνει ἐπὶ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἔχει βάρος 193 χιλιόγραμμα, δηλαδὴ 154 περίπου ὀκάδας.

Ἀπορεῖς δὲ βεβαίως, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ τόσον βάρος ἐπὶ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, ἐνῶ σὺ ἔχεις τοιαῦτα βιβλία καθ' ἡμέραν εἰς τὰς χεῖράς σου καὶ ποτὲ δὲν ἠσθάνῃς τοιοῦτον βάρος. Κατὰ τοῦτο ἔχεις δίκαιον. Μὴν ἀπορῆς ὅμως, διότι τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ὁ λόγος δὲν εἶνε ὑπερφυσικόν, ἀλλὰ τούναντιον μάλιστα φυσικώτατον καὶ ἀληθέστατον.

Διὰ νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω δὲ, ἄς μεταχειρισθῶ ἐν παράδειγμα.

Ἄν δυνατός τις ἄνθρωπος σὲ ὠθήσῃ, θὰ